

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

VII. De Jure Canonico, clauso Corpore Juris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62620)

gò die Meynlihe Hals- Gerichts- Ordnung de modo procedendi in iudiciis publicis & plerorùmque Criminum pœnis, à Carolo V. & Imperii Ordinibus in Comitibus Auguſtanis & Ratisbonenſibus promulgatæ Anno 1530. & 32.

78. His acceſſit Pax Religioſa, compoſita Paſſavii Anno 1552. & trienniò poſt Auguſtæ ſtabilita; uti & Pacificationes alia, præſertim Monaſterienſis. In quas conſenſum ab Imperij Principibus Orthodoxis plerisque belli vis, & majora mala, evitandi neceſſitas publica extorſit.

ARTICULUS VII.

De Jure Canonico clauſo Corpore Juris.

SUMMARIUM.

- 79. Juris Canonici definitio.
- 80. Et differentia à Civili.
- 81. Originem ducit à Canonibus Apoſtolicis:
- 82. Qui omnes Authentici ſunt:
- 83. Et ſi diverſimodè referantur.
- 84. Illis ſucceſſerunt Conſtitutiones S. Clementis & Codex Canonum:
- 85. Colleſiones Fulgentii & Martini Braçbarenſis:
- 86. Creſconii & Iſidori Peccatoris:
- 87. Burckardi Wormatienſis:
- 88. Cardinalis Deusdedit, Anſelmi Luçenſis & Juonis Carnotenſis,
- 89. Et Decretum Gratiani:
- 90. Cujus textibus vim Juris DD. aliqui omnibus tribuunt.
- 91. Alii eos reducunt ad ſuos fontes.
- 92. Quid in eo Paleæ voce intelligatur?
- 93. De uſu Canonum Penitentialium.
- 94. Præcipuè ſpectantium Forum externû,

- 95. Et Sacerdotis arbitrio non obſtantium in interno,
- 96. De Compilatione Gregoriana:
- 97. Cujus textus Jus Eccleſiaſticum ſunt,
- 98. Tribus caſibus exceptis.
- 99. Commentum de S. Raymundo, compilatore,
- 100. Falſtatis convincitur.
- 101. De Libro Sexto Decretalium,
- 102. Clementinis,
- 103. Et Extravagantibus Joan. XXII. & Communibus.
- 104. De contrarietate textuum Decreti,
- 105. Decretalium Gregorii IX.
- 106. Bonifacii VIII. Clementinarum, Extravagantium Joannis XXII.
- 107. Et Communium.
- 108. De Authoritate Rubrica,
- 109. Summæ Canonum ac Legum.
- 110. Gloſæ,
- 111. Et libri Decretalium VII. à Petro Mattheo,
- 112. Et poſtea Authoritate Apoſtolica ab aliis compilato.

79. Jus Canonicum ſic dicitur à Græca voce Κανων, Latinis Regulam denotante, can. i. diſt. 3. quòd tanquam Regula five norma vivendi Eccleſiaſtica, ab omnibus cuſtodiendum ſit, c. 1. de Conſtitut. eſtque Jus Poſitivum, quod à Summis Pontificibus conſtitutum vel approbatum, & Eccleſiæ traditum, fideles proximè ad cultum divinum, Pacem & Juſtitiã Chriſtianam conſervandam: ultimatè verò ad æternam beatitudinem, tanquam ultimum finem, conſequendam dirigit, Pirrhing Method. Juris Can. Proem. n. 15. Unde Canonicum hos, licet à Naturali & Gentium Jure ferè differat, ut Civile: & cum iſto magnam habeat affinitatem, ejuſque Conſtitutionibus non rarò adjuvetur, c. 1. D 2 de Nõ-

80. *de Novi operis nunt.* à Civili tamen etiam ipsum discerpatur, non solum ratione Conditoris; eum istud à Seculari merè prophana & proximè ab hominibus collata: Canonicum verò à Spirituali & immediatè à Deo accepta potestate dimanet: sed etiam ratione finis; Civile enim Reipublicæ istiusque civium felicitatem merè temporalem ac Politicam: Canonicum verò æternam Beatitudinem & salutem animæ spirituales ac Supernaturales, per vitæ & Justitiæ Christianæ opera obtinendam, propriè intendit. Quin etiam ratione Universalitatis; illud enim certum tantum yg. Romanum Populum; hoc verò omnes omnino Christi Fideles, etiam Reges atque Imperatores adstringit, *c. 1. de Constit. & c. Omnes 4. de Majorit. & Obed. Panormit. in Proœmium n. 16. & Suarez Lib. 4. de LL. cap. 19. à n. 2.*

81. Porro Canonicum Jus originem suam debet ipsis Apostolis, ad gubernandam Ecclesiam, stabiliendam propugnandamque Evangelicam doctrinam, condentibus ac promulgantibus varias Sanctiones: quæ prius, sicut aliæ Traditiones, in fidelium cætib; servabantur, postea verò à S. Clemente B. Petri discipulo & successore Græcè conscriptæ Apostolicorū Canonum sive Regularum nomine circumferebantur: & à Dionysio Scythæ, cognomento Exiguo, sed summæ suo tempore æstimationis viro, in Latinum translatae sunt, teste Cassiodoro *de Divin. Lect. cap. 23.* apud Baronium *ad annum Christi 102. §. Rursum verò.*

82. De illorum Canonum vi, et si non levis controversia sit: & cum Magdeburgensibus eos omni authoritate carere, aliqui desumant ex *can. Sancta 3. dist. 15.* Ubi inter Apocryphos à Gelasio Papa etiam recensetur *Liber Canonum Apostolorum*: alii verò cum summis PP. Zephyrino & Leone *can. Sexaginta 2. can. Clementis 3.*

dist. 16. tantum sexaginta, vel solummodo quinquaginta agnoscant, vel cum Baronio *l. cit.* quinquaginta duos tanquam authenticos recenscant, nihilominus omnes Authenticos & verè Apostolicos esse, cum Turriano, ipsorum authoritatem integrò librò vindicante, & Covarruvia *Lib. 4. Var. cap. 17. n. 6.* aliisque censent Barbosa in *can. 1. dist. 16. n. 3.* & Gonzalez in *Apparat. Jur. Canon. n. 42.* suum hunc de his sensum variis SS. Ecclesiæ Antistitum Rescriptis, Decretis Conciliorum & SS. PP. antiquissimorum testimoniis, *can. Placuit 4. & can. Quoniam 6. cit. &c.* relatis, stabilientes.

Ne autem huic suæ doctrinæ in contrarium allatis textibus relatorum SS. Pontificum authoritas advessetur, imprimis à Gelasio *can. Sancta cit.* uti etiam ab Isidoro *can. 1. dist. 16. n. 3.* non eorum Canonum, de quibus nobis sermo est: sed alium quandam, à Priscillianistis suppositum multisque falsis dogmatibus scatentem, & *Apostolicorum Canonum* nomine editum Librum tanquam Apocryphum, & meritò reici, docent cum *cit. Turriano Lib. 1. cap. 15.* Deinde eruditè advertunt, à S. Clemente collectos Apostolorum Canones, ab aliis diversimodè relatos ita; ut aliquando duos tresve complecteretur unus; indeque factum, ut quantumvis revera essent octoginta quinque, ab aliquibus tamen tantum agnoscerentur sexaginta, ab aliis solummodo quinquaginta, juxta *can. 1. & 2. cit.* vel quinquaginta duo cum Baronio *l. cit.* Denique cum Melch. Cano *de Loc. Theolog. Lib. 5. cap. 5.* notant, Apocryphum seu non-Canonicum librum censeri addici posse vel; quòd non sit ex sacris sive Divinæ scripturæ libris: vel, quòd non sit Authenticus, hoc est, Apostolica vel alterius Ecclesiasticæ Legis vim non habeat, Quorum sensuum, sicut priori Apostolorum Canones non-Canonicos esse, facile conce-

concedunt; quòd S. Scripturæ Libris non accenseantur à Concilio Tridentino *sess. 4. Decreto de Scriptur. Canon.* ita eos Canonicos & verè Apostolicos esse in posteriori sensu, indubitatè docent, propter allegatos textus & auctoritatem Humanam maximam.

84. Canonibus Apostolicis cum, tempore successerunt Constitutiones ipsius S. Clementis aliorumque Romanorum Pontificum & Conciliorum Decreta, eorumque Græcè ac Latine conscriptæ Collectiones: & prima quidem à memorato Dionysio Exiguo, Viro Linguae utriusque & Divinarum scripturarum sanctionumque Ecclesiasticarum peritissimo, sub annum Christi 527. cujus collectio esse creditur, quæ *can. 1. §. Cum & ipsi dist. 19.* à Nicolao Papa vocatur, *Codex Canonum*, è quo desumptus est textus *c. Licet 2. de Præbend.* Idem Canonum Codex approbatus est à Leone IV. *can. 1. dist. 20.* ab Adriano IV. dono datus Carolo M. ejusque executio ab isto Gallie Episcopis commendata, ut notat Sirmondus *Tom. 2. Concil. Gall. ad annum Christi 787.*

85. Secunda Canonum Collectio *Breviarum* nomine à Cresconio relata, eodem seculò V. concinnata est à Fulgentio Ferrando, Diacono Ecclesie Carthagenensis: cujus mentio fit à Gratiano post *can. Sacrorum 32 dist. 63.* & à Baronio *ad annum 527. n. 76.*

Tertiam, à Concilio Lucensi, annò 571. celebrato, approbatam Canonum Collectionem sub idem & Honorii I. tempus Martinus Ordinis S. Benedicti monachus & Episcopus Bracharensis, partim ex Synodis Græciæ, pro Hispaniæ Ecclesiarum utilitate Latine redditis: partim ex Latinis, præcipuè Toletanis, Conciliis elaboravit. Unde à Gratiano in Decretum translatus textus *can. Episcopum 6. dist. 64. can. Non debet 2. dist. 65. can. Non liceat. 3.*

dist. 92. Et. Martino Papæ, si hoc nomine Compiler Episcopum non intellexit, perperam attributi sunt, ut eruditè observat laudatus Gonzalez *n. 46.*

86. Quarta & trecentis capitibus constans Collectio à memorato Cresconio Episcopo Africano eodem ferè tempore confecta, & *Concordia Canonum* nomine vulgata est, teste Baronio *cit. n. 76.*

Quinta à S. Isidoro Hispalensi Episcopo digesta, ejusque nomine, sed non modicò Canonum, ex Conciliis Toletanis post illius obitum celebratis, de proscriptorum, auctario adiectò, edita est ab Isidoro, *Mercatore*, verius *Peccatore* dicto; quòd demissionis ergò nomen hoc addere solitus sit subscriptionibus Epistolarum, Luitprandus in *Chronico ad annum 717.* Baronius in *Notis ad Martyrolog. 4. Aprilis & Possesvinus in Apparatu Sacro lit. 7.*

87. Sextam ex summorum Pontificum Epistolis, decretis Conciliorum, per annos plus quàm quadringentos celebratorum, SS. Patrum sententiis & Sanctionibus etiam Imperialibus compilavit, & in viginti Libros divisam *Decretorum* nomine anno 1020. edidit Brocardus sive Burkardus, ex monacho Ordinis S. Benedicti Episcopus Wormatiensis: cujus Epistola refertur *can. 1. dist. 73.* & meminere Possesvin. in *Apparat. Sac. lit. B.* & cit. Gonzalez *n. 47.*

88. Septima à Cardinali Deus dedit: & post hunc alia Collectio elaborata atque edita est ab Anselmo Episcopo Lucensi. Uterque Compiler eodem seculò floruit: ille sub Victore II. qui anno 55. iste sub Gregorio VII. anno 73. creatis, Gonzalez *l. cit.*

Octavæ, & ante Gratianum in pretio habitæ Collectionis auctor est Ivo Episcopus Carnotensis: quæ in tredecim partes divisa, & à Græcis nominibus *πέντε & Νέγος*, quarum illa *Omne*, ista *Legem* denotat.

notat, quasi leges Ecclesiæ omnes complecteretur, *Panomia* dicta est. Claruit Ivo temporibus Urbani II. usque ad annum 1114. Baronius *ad hunc annum n. 14.* & Possevinus *cit. lit. f.*

Relatæ hæcenus, & Photii, Hæmænopuli, Siagrii aliorumque minoris notæ Collectiones, tanquam Jus Ecclesiasticum observatæ sunt, donec in lucem prodiret Corpus Juris Canonici, quò hodie in Scholis & Foro utimur.

Complectitur autem istius Juris scripti Corpus tria Volumina, antiquioribus Collectionibus uberiora, & magis etiam accuratè, à diversis viris, & diversis etiam temporibus adornata.

Primum volumen communi usu vocatur *Decretum*, vel simpliciter, vel cum addito *Gratiani*, Viri Religiosissimi & eundem, quem Martinus ac Burckardus Compilatores antè laudati, sanctissimum Ordinem Professi in Monasterio S. Proculi apud Bononienfes, à quo illud studio & labore indefesso in æde SS. Felicis & Naboris MM. elaboratum, & concinnatum est ex variis Divinarum Scripturarum sententiis, quæ toto Volumine relatis textibus passim inspersæ leguntur; ex Constitutionibus & Rescriptis Summorum Pontificum: ex Conciliorum generalium & particularium decretis: ex sanctionibus Legalibus, seu textibus de promptis ex Jure Civili: ex SS. Ecclesiæ Doctorum, aliorumque Patrum sententiis; ex relationibus nonnullorum Historicorum: quibus hinc inde, diverso ab aliis textibus caractere, inspersa sunt dicta sententiæ ac doctrinæ ipsius Gratiani, & Canones illi, qui *Palea* inscribuntur. Ex his omnibus adornatum *Decretum* à compilatore suo divisum in tres partes, & nomine *Concordantiæ Canonum* editum in lucem est Anno 1059. ut vult *Genebrardus Chronic. Lib. 4.* vel

potius 1150. ut aliis relatis existimat *Barbosa in Decret. Proœm. n. 3.*

Continet autem illius Decreti Pars prima Distinctiones centum & Unâ, in Canones seu Capitula divisas: quæ per citationem plerumque ita allegari solent, *can. Lex est 3. dist. 1. vel can. 3. dist. 1.* aliquando sic, *dist. 1. can. Lex est.* Secunda Causas triginta sex: quarum singulæ in Quæstiones, & hæc in Canones dividuntur, & sic citantur *can. Lator. 2. q. 7. exceptâ Causa 33. q. 3.* quæ continet Tractatum de Pœnitentiâ, divisum in septem Distinctiones & Canones, ita solitos allegari, *can. Constat. 3. dist. 4. de Penit.* Tertia, quæ agit de Consecratione, in Distinctiones quinque: istæ autem iterum in Canones dividuntur, & citantur, *can. Nulli 4. dist. 3. de Consecrat.* numerò ipsius Canonis aliquando additò, aliquando & frequentius omittò.

De istius sive Gratiani voluminis textibus dubium & controversia inter DD. est, an approbati Juris sive Legis Ecclesiasticæ vim omnes obtineant; nam *Panormit. in c. Ex parte 2. de Rescript. n. 9.* *Felinus ibid. n. 44.* & cum ipsis *Tufchus Practic. V. Decretum conclus. 110. n. 11.* *Martha. de Jurisdic. p. 1. cap. 30. n. 37.* & alijs approbatum volunt, vel expressè ab Eugenio III. vel saltem tacitè, tolerantia & patientiâ Summorum Pontificum, id in Foro & in Scholis passim allegari, non ignorantium & patientium: imò *c. Relatum 11. de Testament. c. Nobis 25. de Jure Patronat. Clement. 1. de Jurejurando &c.* allegantium. Maximè autem indubitati Juris vis Decreto tribuenda videtur hodie, postquam Gregorii XIII. jussu à variis erroribus repurgatum & vulgatum est, istius Papæ Epistolâ præfixâ: quæ ei Juris autoritas confirmata, aut indulta esse videtur *arg. l. 1. C. de Veteri Jure enucl.* Sed hoc melius alii negant cum Ant. de Butrio

Butrio in *Decret.* §. *Sane n. 10.* Henrico Caniſio in *Summa Lib. 5 tit. 1.* Suarez, *Lib. 4. de LL. cap. 5. n. 6.* Rodriguez *Tom. 1. Regul. q. 6. art. 2.* Layman *Lib. 1. Theolog. Moral. tract. 5. cap. 6. n. 12.* & Andr. Mendo *Lib. 1. de Jure Academico q. 28. n. 526.* eâ præcipuè ductis Ratione; quòd Gratianus, tanquam privatus, condendæ Legis authoritatem non habuerit: neque ab ullo Pontifice ejus volumen Juri Eccleſiaſtico ſit accenſum; cùm ab Eugenio III. vim Juris ei collatam eſſe, non conſtet; ab emendatione verò & præfatione Gregoriana id ſolum acceperit, quòd cum iſta editi Decreti Canones cenſeantur ſuis originalibus convenire.

21. Quare ſinguli iſtius Decreti textus ad fontes ſuos ſive originem ſunt reducendi. Primò enim ea, quæ illi ex Evangelica doctrina Novæ Legis inſerta ſunt, Divini, & aliqua Naturalis, iſtiùſque Juris vim habent, quæ Decreti textibus ex Veteris Legis præceptis Moralibus inferri leguntur, juxta dicta *n. 42.* Canonici verò totiuſque Eccleſiæ cõmunis Juris authoritatem obtinent Conſtitutiones Apoſtolice, & Apoſtolice authoritate pro tota Eccleſia approbatorum Conciliorum etiam particularium decreta, relata Volumine Gratiano: uti & præcepta Apoſtolice in Actis & Epistoſis Apoſtolorum & Veteris Teſtamenti præcepta Cæremonialia ac Judicialia, quando hæc illi inſerta Conſtitutione Apoſtolice comprehenduntur, juxta dicta *n. 43.* Ex particularium autem Conciliorum, à Sede Apoſtolice pro tota Eccleſia non confirmatorum & iſtius generali Conſuetudine non receptorum, decretis traducti Canones ultra propriam nationem provinciam vel civitatem ſeu diœceſin non porriguntur, ut *Lib. 1. tit. 2. n. 24.* ſtatuetur.

Secundò ſententiæ & dicta, ex SS. Patrum & præſertim Eccleſiæ Doctõrum

Libris depromptæ, licet propter legiſlativæ poteſtatis defectum Juris vi per ſe non polleant, & Magiſtralia potiùſquam Legalia ſint: ex Conſuetudine tamen, propter maximam illorum authoritatem, cauſarum deciſionibus in Foro & non ſatis explorati Juris elucidationi in Scholis accommodantur ac recipiuntur, vigore *can. 1. diſt. 20.* ubi relatò Leonis IV. Apoſtolicò reſcriptò, *Cùm inuſitatum & Jure Eccleſiaſtico non definitum negotium emerſerit, SS. Eccleſiæ DD. dicta unanimiter retinere ac promulgare, vel illud ad Sedem Apoſtolicam referre jubemur, pirrhing, in Proœna Decretal. n. 22.*

Tertiò, ex Imperiali Jure deſumptis textibus ipſa in Decretum translatio Eccleſiaſtici Juris non contulit authoritatem; quòd illa, ipſaque Decreti compilatio facta non ſit Legiſlatoris Eccleſiaſtici publica authoritate: ſed ſtudiò motuque privato Gratiani, Viri quidem Religioſiſſimi Sapientiſſimique, ſed condendi juris iſtiùſque valorem legibus conferendi carentis poteſtate; ut adeo in Canonici Juris Corpus ſive iſtius Volumen primum traductæ leges Civiles, ſicut non amiſere priſtinam, ſic novam Eccleſiaſtici Juris vim non ſint conſecutæ. Niſi tamen generali Eccleſiæ uſu receptæ, vel Apoſtolice Authoritate approbatæ, aut hujusmodi Conſtitutioni, in Decretum translata, ſint inſerta, ſicut factum eſt *can. Inprimis 2. q. 1. c. ſin. de Arbitris c. Incauſis 15. de Teſt. & atteſt. c. Cùm ab omni 10. de Vita & honeſt. c. Inter alia 6. de Immunit. c. Cùm Secundùm leges 19. de Hereticis in 6. &c.* Cùm enim hujusmodi receptione, approbatione, inſertione leges canonizari, ſive in Canones tranſire intelligantur, *arg. L. 1. §. 6. C. de Vet. jure enuel. & c. ſi Apoſtolice 22. de Prabend. in 6.* Apoſtolice Authoritate recepti approbatique, vel ejuſmodi Conſti-

Constitutione clausi Juris Civilis textus, communis juris Ecclesiastici vim obtinebunt, Panormit. *in c. 1. de Presumpt. pr. ubi Felin n. 1. Suarez Lib. 4. de LL. cap. 5. n. 7. & Fagnanus in c. Inter alia cit. n. 6.*

Quartò, ex Historicorum & similibus Scriptorum monumentis in Decretum traductæ narrationes eam fidem merentur & obtinent, quam Authores, à quibus illæ ad posteritatis memoriam literis sunt mandatæ.

92. Quintò demum ea, quæ de suo inserta à Gratiano, aut *Palea* inscriptione fortassis primæ ejus Collectioni à quodam Gratiani Discipulo; vel ab ipsomet istius Magistro inter componendum legendumque apposita; vel ab aliquo S. R. E. Cardinale Decreti concinna laudem, Gratiano debitam, ambitiosè sibi vendicante, apud Martham p. 1. de *Juris. diſt. cap. 30. à n. 35. Capollam de Cognit. Libr. Jur. Canon. in pr. & Fagnanum, in s. 1. de Constitut. n. 44.* aut ab alio quopiam adjecta sunt, nequaquam *palea*, hoc est, ut aliqui falsò volunt, nullius ponderis & utilitatis quisquiliæ sunt; sed, ut aliæ privatorum DD. assertiones, probabilis doctrinæ vim habent: dummodo Ecclesiasticis Regulis aut moribus non adversentur, Layman *l. cit. & Barbosa in Proœmio Decreti à n. 6.*

93. Decreto subjeçti referuntur quadraginta septem canones, ex variis PP. decretis collecti, & dicti *Pœnitentiales*; quòd iis graviorum quorundam, criminum reis pœnitentiæ agendæ certum tempus & modus decernatur. Quorum tamen rigor, peccatorum & peccantium numero cum tempore crescente, fere est antiquatus: & olim etiam Forum Ecclesiæ externum potissimum spectabat, ad publicæ offensionis scàndalum tollendum, ut cum Navarro *in can. Falsas 6. de Pœnit.*

diſt. 5. n. 17. advertunt Henriquez *Lib. 2. cap. 22.* & Suarez *de Pœnit. diſp. 38. s. 4. n. 2.* quòd secundum eos imponendæ aliquando essent pœnæ Depositionis, Privationis dignitatis & similes aliæ, Sacramentalis Sigilli violandi periculum inducentes, Navarr. *ibid. n. 18.* & Streinius *Prolegom. Jur. Canon. §. 13. n. 2.* Quòd si quidam pertinebant ad forum Pœnitentiale internum, mitigari potuerunt Sacerdotis, qualitatem peccatorum & peccantium facultatem aliàsque circumstantias ponderantis, prudenti arbitrio: ad quod pœnitentiæ in sacro tribunali imponendæ negotium hodie revocatum, patet ex S. Synodi Trident. *Sess. 14. cap. 8. de Sacram. Pœnit.*

95. Neque huic de propositis Canonibus sensui nostro & Sacerdotis arbitrio adverteratur *can. Falsas cit.* ubi relatus Gregorius III. *falsas Pœnitentias* vocat, quæ non secundum PP. *Authoritatem pro qualitate criminum imponuntur*; quia subjeçtis exemplis, hanc suam assertionem dictis non repugnare, ipse Papa declarat, cum non verè pœnitentes ait, qui retinent odia, non dederunt peccandi occasiones, bona injustè ablata non restitunt &c. quibus, & peccatorum non omnium pœnitentibus contra decreta PP. *can. fin. diſt. cit. can. sunt plures 42. de Pœnit. diſt. 3. §. c. Quod quidam 5. de Pœnit. & remiss.* uti etiam à Sacerdote sine rationabili causâ minor, ac proinde imprudenter imposita Pœnitentia, falsâ nuncupatur. Non etiam, quæ prudenti confessoris arbitrio temperatur; cum hoc non obscure permittatur à summis PP. Leone & Nicolao & à Concilio Carthag. III. *cap. 31. can. Tempora 2. can. De his 3. can. Pœnitentibus 5. Co. 26. q. 7. relatis.* Hostiens. *in summa de Pœnit. & remiss. n. 60. pr. cit.* Navarrus *n. 24. & Suarez n. 2. §. 3.*

Alte

96. Alterum eiusdem Corporis volumen complectitur Libros V. Decretalium Gregorii IX. sic dictos; quia summi istius Ecclesie Antilitis iussu & Autoritate à S. Raymundo de Pennaforte, ipsius Capellano & Penitentiario, ex illustrissimo Ordine FF. Prædicatorum Viro Sanctitate & doctrinâ percelebri, ex præcis atque à Gratiano prætermis Canonibus ac Responsis, eoque posteriorum summorum Pontificum, & ipsius etiam Gregorii (ne ad Collectionem, suo nomine edendam, a symbolo accessisse videretur, ut advertit Cuiacius ad c. *Prætere* 2. de *Sponsal. & c. Quamvis* 25. de *Sent. & re judic.*) Rescriptis ac Decretis collectis adornatis, & tanquam Ecclesiasticum Jus prælegendum in scholis & in foro ac iudiciis observandum, vulgati sunt Anno 1230. Barbosa & Gonzalez uterque in *Proæmio ad easdem Decretales*, ille n. 3. iste n. 52. Dividuntur singuli Libri in Titulos & Capitula, & allegari consueverunt olim, c. *Ex litteris* 20. *Extra de Rescript. c. Nihil* 44. *Extra de Elect.* Hodie verò dictione *Extra* omisâ c. *Ex litteris* 20. de *Rescript. c. Nihil* 44. de *Electione*.

97. De secundo hoc sive Gregoriano Volumine in dubium vocari potest, an Ecclesiastici, totamque Ecclesiam obligantis Juris vim obtineant omnes ejus textus. Dubitandi Ratio est; quòd in eo Alexandro & Innocentio, utriusque ejus nominis III. inscriptæ Decretales non omnes inter istorum SS. Pontificum Epistolas reperiuntur: & relatæ in eo sententiæ non omnes sint SS. Pontificum, aut istorum auctoritate confirmatorum Conciliorum, Canonis sive Regulæ & Legis Ecclesiasticæ Universalis condendæ potestate prædicatorum: & ex ipsorum SS. Pontificum Rescriptis complura non toti, sed particulari alicui Ecclesie, dioecesi, provinciæ: & quædam eaque non pauca uni vel pluri-

bus personis particularibus sint inscripta.

Verùm, etsi hæc ita sint, indubitati tamen Juris vim & auctoritatem illis contulit Gregorius IX. eos Ecclesiastico Juri inferendò, & in Ecclesia observari præcipiendò: sicut Justinianus VV. Imp. Rescripta, etiam personis privatis reddita, Jus Imperiale fecit, ea referendò in Codicem, toti que Populo Romano proponendò, l. 1. ff. de *Constitut. Princip. l. 1. C. de Vet. jure enucl. cujus* §. 6. Imperator, *Omnia* inquit, quæ relata fuerint in hunc Codicem, *nostra facimus; quia ex nobis omnis eis auctoritas impertitur & c. si Apostolica* 22. de *Præbend. in 6. ibi: Cum ipsa post impertitam à nobis auctoritatem nostra censeantur effecta.* Gonzalez l. cit. n. 50. & 54. & *Mendo quest. cit. n. 528.*

98. Excipiendi tamen imprimis sunt relatis voluminibus inserti textus, quorum dispositioni legitime præscriptâ Consuetudine aut Constitutione contrariâ posteriori est derogatum, juxta dicenda *Lib. 1. Tit. 2. n. 127. & Tit. 4. n. 37.* Deinde iisdem clausa Rescripta, quibus certas tantum personas aut locum affici, ex circumstantiis aut ipsorum materia constat, sicut de c. 1. de *Locato* ibi Barbosa n. 3. & Gonzalez n. 5. de c. *Cum esles* 10. de *Testament.* ibi Joann. Andr. Covarruvias n. 7. & 12. notant. Denique eorum textibus insertæ allegationes partium litigantium; hæ enim Ecclesiastici Juris vim non obtinent: nisi ipsis subjectâ & conformi causæ decisione vel sententiâ aut Responso Papæ firmatâ vel aliò Juris textu sint approbatæ, sic enim c. *Cum dilectus* 2. de *Capell. Monach.* allegatur, Ecclesiam intra fines Parochiæ sitam de Jure communi illi esse subjectam: & tamen hoc Jus ubi sit, à se ignorari, ait Innocentius: imò id in

E

Jure

Jure nullibi exprefsum, difertè aſerit Panormit. n. 3. Sic c. Abbate 25. de V. S. à parte litigante Conſuetudini opponitur, quòd ea judiciò contradiftoriò non fit approbata: & tamen hujusmodi approbationem ad illam à Jure exigì, cum Panormit. in cap. cit. n. 13. aliisque Interpp. & DD. negat Suarez Lib. 7. de LL. cap. 11. n. 2.

99. Silentio hic prætereundum non eſt, quòd de laudato Gregoriano voluminis compilatore S. Raymundo commentus eſt Daniel Keyſer ICTus Coburgensis Heterodoxus, ipſum in ſua, paucarum quidem pagellarum, ſed non paucis erroribus ac figmentis adornata *Juris*, ut vocat, *Historia, Francofurti 1677 edita p. 3.* eundem eſe perhibens cum famoſo illo Doctore: qui Pariſiis tanquam pro Numine habitus mortem appetiit Anno Chriſti 1086. ubi è loculo erectus, clara voce & attonito gemitu ſe ex juſto Dei judiciò damnatù eſſe, & jam jam infernales ſentire cruciatus, exclamabat.

100. Ita ille cum nonnullis ejuſdem fidei ſcriptoribus, ſed palmari ſanè omnes licentià commiſcendi, immenſò temporum locorumque & veritatis omnino intolerabili trajectu; cum conſtet, Raymundum noſtrum, non Gallum aliquem, ſed Hiſpanum, Barcinone ex Nobiliſſima & Arragonum Regibus cognata ſtirpe procreatum: *De Pennafort.* Non, ut apud Raynaudum Tomo 9. in *S. Brunone p. 3. n. 6.* Orcinus ille, *Diacres* cognominatum; Non Sorbonicum, aut alium quempiam è Pariſiis Sacræ Theologiæ, ſed Bononiensem Jurium Doctorem & SS. Canonum Profefſorem, poſteaſque Gregorij Papæ IX. Capellanum, Pœnitentiarium & Confefſarium: Non Canonicum aliùve clericum ſecularem, ut ille apud eundem n. 7. ſed Religioſum FF. Prædicatorum Sanctiſſimum

Ordinem profefſum, ejuſdemque Magiſtrum Generalem III. Non vanæ gloriæ & honoris Sectatorem, ſed contemptorem, ſupremò illò Magiſtratu abdicatò, Patriæ ſuæ Archiepiſcopatu reſcuſatò, mundani faſtus odiò, & latendi deſideriò ſtudiòque clariffimù fuiſſe: Non Anno Chriſti 1086. vel potius 1082. quò tempore ſupremù Eccleſiæ clavum Gregorius VII. & Romanum Imperium Henricus III. tenuère, & luſtuofa illa catastrophe accidiffe, à Surio in *S. Brunone pr.* & Raynaudo *p. cit. n. 15.* perhibetur; ſed poſt hanc & illos duobus ferè ſæculis 1275. 8. Idùs Januarii, ſedente Romæ Gregorio X. & Rudolpho I. in Germania Imperante: Non Lutetiæ Pariſiorum, in Urbe ab ipſo fortaiſis nunquam viſa, & ferali illius ſpectaculo atque ad infernales rogos damnati ſententià attonitâ) mortem appetiſſe; ſed Barcinone, è Patria ſua, prope centenarium, & meritis non minùs, quam annis gravem, ad vitam immortalẽ & perennaturam felicitatem evocatum: Alphonſo Caſtellæ, Jacobo Arragonum Regibus, aliſſque Magnatibus & Eccleſiarum Præfulibus cum Clero & Populo Univerſo præſentibus, ſummo honore & pietatis ſenſu maximo tumulatum: editiſque innumeris miraculis, compluribus etiam mortuis ad vitam revocatis ita inclaruiſſe; ut quemadmodum Pariſini illius Nomen Cælo terrisque proſcriptum & damnata memoriã eſt, ſic ipſe Beati Cœlitis inſtar privata fidelium veneratione fiduciaque coli & invocari ſtatim à morte ceperit, & demum à Clemente VIII. in Sanctorum catalogum ſoleni ritu relatus fuerit 3. Calend. Maij 1601. ut habetur in ejus *Vita & miraculis* à Leandro Alberto, Michæle Lot, aliſſque conſcriptis & relatis in Bulla Canonizationis, quæ incipit *Romana,*

MANA, apud Cherubin Bullar. Tom. 3. & Bolland. 7. Jan. in Vita S. Raymond.

101. Tertium iſtius Juris ſcripti ſive, Corporis Juris Canonici volumen completur tres partes, Prima eſt Liber, ut vocatur, Sextus Decretalium: qui ex ſummorum Pontificum, Gregorio IX. poſteriorum, duorumque Generalium Conciliorum Lugdunenſium Conſtitutionibus, Reſcriptis ac Decretis, Guilielmi Archiepiſcopi Ebreduenſis Berengarii Epifcopi Bitterrenſis & Richardi de Senis S. R. E. Vicecancellarii operâ, in totidem, quot Gregorianæ Decretales, Libros; iſque reſpondentes (licet non omnes) Titulos ſeu Rubricas, hiſque ſubjecta Capitula digeſtus, & à Bonifacio VIII. Eccleſiaſtici Juris auctoritate donatus ac publicatus eſt anno Chriſti 1294. vel, ut alii volunt, 1300. Gonzalez l. cit. n. 55. Allegari à DD. & in Scholis ſolet c. Si Gratiòsè 5. de Reſcriptis in 6. c. Unic. de Poſtul. Prælat. in 6.

102. Secunda ejus pars ſunt Clementinæ ſive Conſtitutiones, à Clemente V. in Concilio Viennenſi, imò etiam ante & poſt iſtud editæ, & in totidem Libros, eoſdemque, licet numero pauciores, Titulos & Capitula diviſæ: quas tamen non ipſe Clemens, ante earum perfectionem morte præventus, ſed Joannes XXII. vulgavit Avenione 8. Calend. Novemb. 1317. Per citationem allegantur Clement. Unica. vel Clementina Cum Illuſo de Renuntiat.

103. Tertiam demum ejus partem conſtituunt Extravagantes Conſtitutiones, tam Joann. XXII. quàm Communes aliorum etiam Pontificum, ſic dictæ; quòd antehac extra Corpus Juris quaſi incerta fede vagarentur: quæ tot Libros, quot priores partes, & non alios, eſſi multò pauciores, titulos hiſque ſubjectos tex-

tus habent, Harum Conſtitutionum Extravagantium priores Juris corpore clauſis additæ ab ipſo Joanne Papa, earum conditore, Vallens. Proam. §. 8. n. 10. poſteriores verò ſive Communes nullius ſummi Pontificis auctoritate compilatæ: atque idcirco ad authores ſuos & datæ tempus reducendæ ſunt; ut corpori illi Apoſtolica auctoritate inſertis Conſtitutionibus, ſi contrariæ ſint, non derogent, ſi eas ante illarum compilationem publicatas, ex data conſtet, Engel ad Rubric. de Præb. & dignit. n. 52. Extravagantes citandi modus ſatis expeditus eſt Extravag. Execrabilis Joann. XXII. de Præb. Extravag. Ambitioſa inter Communes de Rebus Eccleſ. alien. numero, ut in prioribus partibus omnibus, aliquando additò vel omiſſò, aliquando ſolò expreſſò.

Tribus hiſ voluminibus, & totidem poſtremi partibus clauſos textus, ſi conciliationem non admittant, priores à poſterioribus correctos, unanimi DD. calculò eſt receptum. Ipſò etiam Decreti Gratianæ volumine contentorum canonum non paucos ab aliis correctos, ita apertum eſt, ut nemo in dubium vocet; quòd non appareat, quâ interpretatione in concordiam reduci can. Unius 1. cum can. Acutiùs 2. diſt. 26. can. 1. §. Qua propter diſt. 23. & can. 1. diſt. 63. cum can. Adrianus 22. pr. diſt. cit. & huius can. §. Inſuper cum can. 1. can. Omnis 7. & can. Vota 27. eadem diſt. vel conciliari valeant can. Anteriorum 25. cum can. Propter 20. & can. ſeq. 2. q. 6. can. 1. cum can. ſin 28. q. 3. &c.

Gregoriani autem Voluminis Conſtitutiones ac decreta ab omni antinomiam, cum Gloſſa in Procem. V. Contrarietatem abſolvunt Moneta p. 2. de Diſtribut. cap. 11. n. 31. Barboſa in Proam. cit. n. 42. & Engel. ibidem n. 18. eâ ducti

E 2

Ratio-

Ratione; quod in una eademque compilatione contrarietas generatim non sustineatur, l. 1. §. 8. l. Tanta 2. §. 15. C. de Vet. Jure enucl. idque de suæ insertis Decretalibus à Gregorio IX. non obscure insinuetur, Proem. cit. Quod an, sicut summo huic Antistiti propositum, ita à compilatore, cui ejus executio mandata fuit, omni ex parte impletum sit, non ex vano quis ambigat, si ponderet, jurisdictionis delegatæ perpetuationem ex Lucii III. c. Relatum 19. litis primùm contestatione: ex Urbani III. Apostolico Rescripto c. Gratium 20. de Offic. deleg. ipso citationis mandatò, aut istius saltem insinuatione induci: si inter se conferat Decreta & Constitutiones, dignitatum, personatum & beneficiorum curatorum pluralitatem concernentes; cum à suamet Constitutione c. Referente 7. de Prab. & dignit. Alexander III. c. Quia nonnulli 2. de Cleric. non resid. & ab ista etiam Innocentius III. c. De multa 28. de Prab. & dignit. & c. Literas 9. de Concess. prebend. recelserint; itaque de una eademque beneficiorum cumulatione, pro varietate temporum, aliud atque aliud constitutum eodem volumine reperiat. Hos tamen etiam textus conciliare Interpp. ac DD. nituntur. An id utili vel casò labore, ad cit. Rubricas discutietur.

106. Sicut Gregoriano, sic & postremi voluminis tribus partibus scilicet Sexto Bonifacii VIII. Clementis V. & Joannis XXII. Libris insertas Constitutiones, quibus posteriori aliquò Jure vel contraria Consuetudine derogatum non est, Juris Ecclesiastici plenum robur & auctoritatem in Foro & Scholis obtinere, res est indubitata. Earum etiam partium singularum textus à contrarietate DD. passim sic absolvunt; ut saltem prioris correctionem posteriori textu inductam

negent: nisi iste terminis correctoris illam exprimat. sicut à Bonifacio VIII. factum c. Exigit 2. de Censibus in 6. eique derogatum est, c. Felicis 3. eadem Rubr. in 6.

An eadem ratio & vis sit Extravagantium Communium, dubitandi Ratio minimè Levis est; quod istas alicujus summi Pontificis auctoritate compilatas & Canonici Juris corpori insertas, non constat; atque idcirco ad Data tempus reducendas, dictum sit. n. 103. Nihilominus eis quoque Ecclesiastici Juris vim & auctoritatem passim & meritò adstruunt DD. quòd Apostolica auctoritate eas quoque editas, ex omnium Supercriptionibus & ex Data compluribus Subscripta satis liquet: easque Originalibus suis, in Archivo Apostolico adservatis, per omnia respondere, publica, pacifica & tribus seculis continuata in Juris Corpore tolerantia, perpetuamque in foro & scholis allegatio, & in vim Juris allegatarum receptio abunde testentur; ut quò minus ea saltem, quibus posteriori aliqua Constitutione (sicut Extravag. Unum Sacram; de Majorit. & Obed. ex parte factum est Extravag. Meruit. 2. de Privileg.) vel legitime præscripta Consuetudine derogatum non constat, pro authenticis & sufficienter promulgatis Constitutionibus Apostolicis haberi valeant & observari debeant, nihil desiderati videatur.

Porro posterioribus his duobus 108. voluminibus Canonici, sicut & Civilis Juris corpore clausorum textuum maximæ auctoritatis & Legalis interpretis est præfixa Rubrica, ut cum Glosa in Decretal. Lib. 6. Proem. V. Titulis notant Panormit. in Proem. Decretal. Greg. IX. §. Rex n. 8. & Jason. in l. 1. ff. de Reb. credit à n. 2. Ratio est; quia auctoritate Apostolica, sicut in

Decre.

Decretalium Libros relati & debito ordine digeffi textus, ficutiam his præfixa est Rubrica, teste Bonifacio VIII. qui in Libri VI. *Proem.* Nos inquit, *Decretales huiusmodi diligentius fecimus recenseri, & in unum librum cum nonnullis Constitutionibus nostris redigi mandavimus & sub debitis titulis sive Rubricis collocari.* Unde à Rubrica subiectos non satis perspicuos canones interpretationem recipere, & ad hos ab illa sive, ut DD. loquuntur, à *Rubro adnigrum* in Iure validum & ad causarum decisionem utile argumentum desumi *arg. l. 1. cit.* cum DD. aliis tradunt Everardus *Arg. Legal. loco à Rubro à n. 2.* Mascardus de *Probat. conclus. 1291. à n. 1. &c.* sicut enim Executorum & Conservatorum à Papa datorum jurisdictionem, cuius qualitas textu non exprimitur, delegatam esse, desumitur ex eo; quòd de ipsis agatur sub Rubrica seu Titulo de *Offic. & potest. Jud. deleg.* sic ex generalitate Rubricæ *Novell. 66.* istius dispositione, etsi *cap. 1.* textus de Testamentaria loquatur, quascunque novas Constitutiones Imperiales comprehendendi, & Testamentariæ duntaxat exempli causâ mentionem fieri, ex communi aliorum sensu advertit Palao *tract. 3. disp. 1. p. 11. n. 3.* & regulariter *Rubrum, Nigrò* generalius, pro lege haberi volunt DD. Nisi Rubro Nigrum sit contrarium, aut ex Nigro generaliter intellecto sequatur iniquitas vel absurdum, Barbosa *Loco à Rubrica n. 4.* hoc enim casu textum à Rubrica non declarari, imò ab illo tanquam posteriore huic derogari, *arg. l. Pacla novissima 12. C. de Paclis docent cit.* Everardus *n. 12* & Mascardus *n. 12. & 14.* Minor autoritas & alia Ratio est, Rubricarum præfixarum textibus voluminis Gratianæ; cum quia, teste Panormit.

cit. n. 8. neque authenticæ, neque ab ipso Decreti compilatore, sed ab alio quodam sunt præfixæ, ut §. *Nota in fine post Summam dist. 1.* adnotatur; cum verò; quia non tam Rubricæ, quam summæ quædam sunt canonum subiectorum, ex iisque aliquæ falsæ, aliæ corruptæ reperiuntur. ut probe observat Panormit. *cit. n. 8.* cum ipsa compilatione Rubricas indiscriminatim omnes Authenticas esse, meritò negans.

Eadem fere, quæ Rubricæ, vis & **109.** autoritas Canonum & Legum summis seu superscriptionibus adstruitur ab Everardo *l. cit. n. 1.* quòd à magni nominis Doctoribus allegentur. Verum, quia non, ut Rubricæ, sic etiam ipsæ à Juris conditore, sed ab istius duntaxat Interpp. præfixæ textibus sunt, cum istorum sensum clarè non expriment, Rubricis minorem & vix majorem vim & autoritatem habebunt, quam suus Author vel DD. usus cuique potuit conferre.

Magna etiam in Juris interpretatione est autoritas Glossæ: & quamvis **110.** non perinde, ut ab Advocatis, teste Cyano *in l. Non moriturum §. C. de Contrah. stipul.* sic etiam à veris Jurium peritis tanquam idolum semper adoretur: his tamen etiam venerationi semper ita fuit; ut eam cuiusvis eximij Scriptoris, imò communi DD. sententiæ prævalere: & propterea in ambiguae resolutionis causarum decisionibus amplectendam, cum Baldo *in l. Quamquam 2. C. de sent. qua sine certa &c.* tradant Ceval. *in Prefat. ad Com. Opin. à n. 61.* & Mascardus de *Probat. conclus. 843. n. 1.* Nisi tamen alias Glossas habeat contrarias: vel Juris textum aliter intelligendum, doceat Consuetudo, quæ optima Legum est interpres, *c. Cum dilectus §. de Consuet.* vel alicujus Doctoris & præfer-

praesertim communis sententia conformior sit Juri, vel nitatur meliore ac subtiliore ratione, ut communem de Glossae auctoritate sensum rectè temperat Mascardus *concl. cit. n. 13. 14. 319.* & alii praesertim RR. Interpp. Juris, ejus auctoritati in judicando & consulendo tum demum praesertim aliis deferentes, cum ea jure nititur vel Ratione, & non dissideat à textu: secus ei praesertim sententiam communem, Juris textui & rationi non repugnantè; quòd duo veritatem praesertim uno affectu in dubio praesertimantur.

III. Prodiit multis post trium istorum voluminum editionem annis, & Canonici Juris Corpori in recentioribus editionibus annexus est Decretalium Liber VII. operà Petri Matthaei ICT. Lugdunensis compilatus: qui tamen licet meras Constitutiones Ecclesiasticas, à Sixto IV. usque ad Sixtum V. editas, contineat & Gregoriani voluminis instar in V. Libros digestus etiam ipse sit, Jus Ecclesiasticum omni ex parte perfectum & Authenticum non est, quòd eò comprehensas Constitutiones omnes debitò modò promulgatas, & tanquam Jus Universale Ecclesiae propositas, non constet: & postquam à memorato ICT. compilatus & in lucem datus est, neque auctoritate Apostolica Ecclesiastica vis Juris ipsi accommodata, neque etià, ut Gratiani voluminis, sic etiam ipsius textus omnes fontibus sive Originalibus suis accuratè respondere, unquam sit declaratum, Pirrhing *Prooem. Jur. Canon. n. 24.*

III. Paulò ante Volumen illud à memorato ICT. datum in lucem, Decretalium Libri VII. edendi consilium suscepit Gregorius XIII. ejusque compilationem ipse primùm, dein Sixtus V. & Clemens VIII. variis S. R. E. Cardinalibus ac Praelatis, ex Constitutionibus Apostolicis, trecentorum fere annorum spatio editis, &

ex Oecumenicorum etiam Conciliorum Florentini ac Tridentini decretis concinnandam, commiserunt. Ab his etiam studio ac labore maximo ad normam voluminis Gregoriani in Libros V. digestus & ad omnem accuratorem sub seculi decimi sexti finem perfectus, typis excusus est jussu Clementis VIII. Ut adeo in hoc Decretalium Libro VII. nihil desiderari videatur, quò minus eò relatis Constitutionibus ac decretis, perinde ut aliorum Juris Canonici voluminum textibus, Ecclesiastici juris vis & auctoritas adstruatur. At revera hanc Liber ille non obtinuit, ejusque obtinendae spe excidit, cum jam nomine Libri VII. Decretalium Clementis VIII. esset publicandus. Ratio, quae publicationem sufflaminavit, ea fuit; ne, si tanquam Jus Ecclesiae Universale vulgaretur, perinde ut in caeteras Juris compilationes omnes, sic in ipsum quoque Glossae & Commentaria ederentur à Juris peritis; itaque Pii IV. S. Concilii Tridentini, cuius decreta pleraque ei, de quo agimus, Libro inserta sunt, interpretationem reservantis *Constitutio*, quae incipit *Benedictus 7. Calend. Februarii 1562.* & prohibitio indirectè tolleretur, contra *Reg. Cum quid vna 84 in 6. Fagnanus in c. Cum venissent 12. de Judiciis à n. 61. & Plettenberg. Introduc. in Jus Canon. cap. 25. à n. 1.*

ARTICULUS, VIII.

De Bullario, Cancellariae Apostolicae Regulis & Rotae Romanae Decisionibus.

SUMMARIUM.

113. *Juris communis vim non habent Constitutiones Bullario relatae.*

114. *Nisi*